

”Han skrev en prosa som ingen annan i denna värld”

En genre- och stilanalys av Åke Halls texter i *Göteborgs-Posten*

Per Brandt

Språk- och Litteraturcentrum, Lunds universitet

Publicerad på Internet, www.idrottsforum.org (ISSN 1652-7224) 2007-03-14

Copyright © Per Brandt 2007. All rights reserved. Except for the quotation of short passages for the purposes of criticism and review, no part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without the prior permission of the author.

Var det bättre förr? De flesta i vår upplysta tid skulle nog svara nekande på den frågan, generellt ställd som den är. Men i vissa hänseenden skulle man med framgång kunna hävda att det var bättre förr. Ett sådant hänseende är journalistikens område, och inte minst idrottsjournalistiken. När dagstidningar väl kom igång med regelbunden bevakning av idrottshändelser var det längre och mer ingående reportage, mindre personfixering, ett mer varierat och levande språk. Det var bättre journalistik, helt enkelt. En aning om hur det var kan man än idag få om man läser till exempel engelska dagstidningars sportsidor, *The Guardian*, *The Times*, *The Independent*, etcetera.

En av den tidens verkliga stjärnor inom idrottsjournalistiken, av en annan, Torsten Tegnér, 1936 utnämnd till landets främste journalist, var Åke Hall (1907–1993) på *Göteborgs-Posten*, GP. Han var tidningens ledande sportreporter från 20-talet fram till 1977, och bevakade alla de viktigaste idrottshändelserna under den internationella tävlingsidrottens formativa år. Han rapporterade från de flesta olympiska spel, inklusive skammens spel 1936 i Berlin och svenskspelen i London 1948; han missade ogärna en Wimbledon-turnering; han var i New York och på Madison Square Garden 1959 och såg Ingo en gång för alla skaka av sig skammen från Helsingfors-OS. Och hans rapporter hem till tidningen var journalistik av högsta rang, små litterära mästerstycken.

Per Brandt har gjort en analys av ett urval av Åke Halls texter med målet att genrebestämma hans journalistiska alster, och samtidigt försöka definiera de stilgrepp som ligger bakom hans exempellösa framgångar som sportreporter. Till sin hjälp har han tagit gängse litteraturvetenskapliga analysredskap samt generösa citat ut Halls artikelsamling. Det är inte, visar det sig, helt lätt att avgöra vilken genre Hall skrev i, men desto lättare att finna lysande exempel på hans breda kännedom om litterära stilfigurer. Uppsatsen som Brandts artikel bygger på belönades med Skånes idrottsförbunds pris på 5.000 kr för bästa idrottsuppsats vid Lunds universitet 2006.

Många är de författare och journalister som på ett eller annat vis har lyfts fram inom litteraturvetenskapen, och även pressvetenskapen, för deras förmåga att till exempel göra

sina texter levande eller på annat sätt vara unika i sitt skrivsätt. Kända exempel är August Strindberg, Barbro Alving (Bang) eller Jan Olof Olsson (Jolo). Men hur många har en aning om vem det är som har fått sin stil beskriven på dessa sätt?

Han behövde sällan signera sina reportage, därför att de flesta läsare ändå visste vem som hade skrivit dem. Han var den perfekta blandningen av journalist och författare.¹

[Han] hade stilistiska finesser, som gjorde honom fängslande att läsa, en laddad stil med ett uttrycksfullt och omväxlande bildspråk, nära nog i klass med Fritjof Nilsson Piratens. Inte riktigt. Men nästan.²

Han skrev en prosa som ingen annan i denna värld. Hallsvenskan präglades av lysande bildspråk och träffsäkra formuleringar.³

Vem är det då som har fått dessa stora ord skrivna om sig? Han hette Åke Hall och var sport- och allmänreporter på *Göteborgs-Posten* från 1920-talet till en bit in på 1970-talet. Även om han inte är så känd i stora delar av Sverige lever hans namn i viss mån kvar i Göteborg där många av hans tidigare kollegor minns honom och hans specifika stil. Han var en skribent som berörde de flesta av tidningens läsare, oftast positivt men ibland även på ett negativt sätt. Det gjorde han bland annat genom sitt sätt att inte dra sig för att ge uttryck för sina egna åsikter eller skildra händelser på ett annorlunda sätt.

”Alla” läsare av *Göteborgs-Posten* under hans aktiva period visste vem Åke Hall var. Att han inte har blivit så välkänd i övriga Sverige kan bero på många saker, men det är kanske inte helt orimligt att den Stockholmsdominans som råder i många sammanhang har spelat in också här. Ovan nämnda Bang och Jolo hade till exempel *Dagens Nyheter* som sin journalistiska plattform. Hade de varit lika berömda om de hade haft den i *Göteborgs-Posten* istället? Det är givetvis svårt att avgöra, men vad som utan vidare kan sägas är att det finns många skribenter som inte lyfts fram så som de egentligen skulle förtjäna och på så vis fallit i glömska. Stockholmsdominansen är även tydlig om man ser till den mängd litteratur som har skrivits om de stora svenska tidningarna. I jämförelse med till exempel *Dagens Nyheter* har *Göteborgs-Posten* fått väldigt lite litteratur skrivet om sig. Det mesta av den litteratur som finns om *Göteborgs-Posten* är skrivet av de egna medarbetarna, intervjuböcker med ledande profiler på tidningen eller memoarer.

Därför anser jag att det utifrån en pressvetenskaplig utgångspunkt är motiverat att lyfta fram Åke Hall och hans unika stil. Denna artikel består av tre delar som motsvarar tre syften. Den första delen ger en biografisk beskrivning av Hall som person, men sätter även in honom i en presshistorisk kontext. I del två diskuterar jag inom vilka journalistiska genrer Halls texter rörde sig. Den sista delen beskriver det som var mest speciellt med Hall, nämligen hans unika sätt att skriva och uttrycka sig.

1 Lennart Crusner, ”Ingenting för litet, ingenting för stort”, i *Idrotten – en spjutspets*, Lennart Crusner, Bo Alm, Jan Hansson, Göteborg 1995, s. 24.

2 Författare okänd, ”Sportskribenter av igår”, publiceringsdatum 2003-10-15. Hämtat från <http://www.pitea-tidningen.se/artikel.aspx?artid=68418&arkiv=True> 2006-02-17, utskrift i författaren ägo.

3 Jan Hansson, ”Bättre att vara journalist än att arbeta?”, i *Idrotten – en spjutspets*, Lennart Crusner, Bo Alm, Jan Hansson, Göteborg 1995, s. 68. Samt telefonintervju med Björn Hellberg, 2006-05-22.

Till min hjälp har jag slumpmässigt utvalda texter som Hall skrev under sin verksamma tid på Göteborgs-Posten. Det är Halls texter inom sportjournalistiken som är i fokus i artikeln.

Åke Hall och tidningen

Åke Hall föddes den 3 mars 1907 i Strömstad. Han var son till boktryckaren Carl Hall som var utgivare och redaktör för tidningen *Norra Bohuslän*. Journalistiken fanns i generna.⁴ Hans ena syster Berta Hall skulle emellertid gå en annan väg och blev med tiden en välkänd skådespelerska med medverkan i en rad filmer och TV-serier, bland annat Ingmar Bergmans *Hamnstad* (1948).⁵

Sin grundutbildning fick Hall i Uddevalla innan han flyttade till Göteborg. I slutet av 1920-talet fick han anställning på *Göteborgs-Posten*, av dåvarande chefredaktören och ägaren Harry Hjärne, som allmänreporter. Detta var en bra tidpunkt för Hall att komma till *Göteborgs-Posten* då Hjärne ett par år tidigare hade beslutat om en ökad satsning på idrottsmaterial för att öka upplagan.⁶ Hjärne och Hall etablerade snabbt en bra kontakt och Hall fick snart börja skildra stora händelser, bland annat drottning Astrids begravning i Bryssel 1934 och Berlin OS 1936.⁷

I slutet av 1930-talet gifte sig Hall med Irma Dahlgren och blev runt samma tid även *Göteborgs-Postens* utrikeskorrespondent i England, stationerad i London. Hall kallades dock hem i och med krigsutbrottet men även för att han och hans fru då väntade deras första barn, Thomas. Paret fick även tvillingar, Patrik och Lena, innan de i slutet av 1940-talet gick skilda vägar.⁸

Hall hade redan på 1930-talet dragit blickarna till sig för sin journalistiska stil och ska efter Berlin-OS 1936 av *Idrottsbladets* legendariske chefredaktör Torsten Tegnér ha blivit utnämnd till landets främste journalist, bland annat i konkurrens med *Dagens Nyheters* Barbro Alving, Bang.⁹ Som en del i *Göteborgs-Postens* nya profilering lät även Sven Strömberg, dåvarande sportchef, medarbetarna på sportavdelningen skriva krönikor inom respektive specialområde en gång i veckan.¹⁰ Härigenom stärktes Halls ställning på redaktionen ytterligare.

På 1940-talet var Åke Hall ett etablerat namn på *Göteborgs-Posten* och det var ofta han som skulle skriva när något stort inträffade. Han skickades exempelvis till Norge efter världskriget för att skildra rättegången mot Vidkun Quisling, den norske nazistledaren. Men Hall blev även kontroversiell bland läsarna i och med att han inte var rädd att sticka ut hakan och låta sina åsikter komma fram i sina texter. Till exempel fick han utstå en hel del kritik från läsare när han istället för att referera ett politiskt tal av Gunnar Myrdal valde att

4 Telefonintervju med Bo Nilson, 2006-05-21.

5 Författare okänd, ”Berta Hall”, publiceringsdatum ej angivet. Hämtat från [http://193.10.144.135/\(adatyb-551hynbardex2opavc\)/Person.aspx?id=61324](http://193.10.144.135/(adatyb-551hynbardex2opavc)/Person.aspx?id=61324), 2006-05-19, utskrift i författarens ägo.

6 Crusner 1995, s. 6f.

7 Bo Nilson, ”En av Sveriges vassaste pennor”, *Göteborgs-Posten*, 1993-07-01. Även telefonintervju med Bo Nilsson, 2006-05-21.

8 Telefonintervju med Bo Nilson, 2006-05-21.

9 Crusner 1995, s. 24. Även telefonintervju med Lennart Crusner, 2006-05-15.

10 Crusner 1995, s. 32.

fokusera hela texten kring Myrdals slips.¹¹ Men Hall var även en nyskapare. I rättegången mot Biskop Dick Helander, som 1953 var åtalad för att skrivit anonyma smädebrev om sina medtävlare till biskopsstolen i Strängnäs, delade han till exempel upp sina texter i en objektiv och en subjektiv del där han i den senare skrev om sina åsikter och inte bara ett referat av rättegången.¹² Han var även en skapare av nya ord, exempelvis telefonör, som kunde väcka uppmärksamhet hos läsarna.¹³

Hall tillhörde alltså allmängruppen på *Göteborgs-Postens* redaktion även om han till stor del skrev om sport. Det var en del i Hjärnes filosofi att alla skulle kunna skriva om allt, att inte ha några bundna avdelningar på tidningen.¹⁴ Hall var av många på redaktionen ansedd som en ”fin och god kamrat”¹⁵ även om man kan tänka sig att inte alla delade den åsikten i och med att Hall säkerligen tog plats såväl i tidningen som på redaktionen. Han var dock sällan där fysiskt, då hans favoritplats att skriva sina texter var hemma i sängen, varefter texterna ringdes in eller hämtades med bud.¹⁶ Bland annat var Hall inblandad i en fejd med dåvarande sportchefen Sven Strömberg men det hela löstes och de båda kunde sedan arbeta tillsammans, till exempel under Ingemar Johanssons match mot Floyd Patterson.¹⁷

Hall var under denna period en fortsatt viktig medlem av *Göteborgs-Postens* redaktion och i början av 1950-talet började han skriva från Wimbledonstennisen, vilket kom att bli något av hans adelsmärke. Hall blev stamgäst under tävlingarna och hedrades vid hans 20-års jubileum med en stol med hans namn ingraverat.¹⁸ Hall var en synnerligen kunnig tennis-skrivare, en skicklig observatör och bedömare av spelet.¹⁹

Hall skrev dock inte bara i *Göteborgs-Posten* även om det var den tidningen som var hans bas. Bland andra tidningar eller tidskrifter märks *All Sport* och *Rekord-Magasinet*. I den senare skrev Hall bland annat en reportageserie 1953 om sin resa genom Europa med en såväl lättsam skildrande som allvarligare ton.²⁰ Men Hall skrev inte bara i tidningar och tidskrifter utan var även författare. Under 1950-talet gav han, genom *Cirkelförlaget*, ut tre ungdomsböcker, äventyrsromaner: *Tigerstenen* (1952), *Västkustpojkar* (1952) samt *Vita Falken* (1957). Gemensamt för dessa böcker är att de utspelar sig i Strömstadstrakten där Hall växte upp, och har därigenom många inslag av skärgården med dess hav och öar. Hall gav även ut en fiskehandbok, *Spinn Torsk* (1952), som bland annat innehöll skildringar av olika sorters spinnfiske och fiskrecept. Till Halls mer okända verk hör en radiopjäsa han skrev i samband med en tävling om den bästa ”folkpjäsa” som Radiotjänst hade utlyst 1946. Halls bidrag hette *Det blåser från land* och tog första pris i tävlingen i kamp med 192 andra bidrag. Den är publicerad i *De bästa svenska radiopjäserna 1946* (1947). Handlingen i pjäsa känns igen i hans böcker, motiven hämtade han ifrån Strömstadstrakten och dess omgivande skärgård.²¹ Hall skrev även *Journalist* (1949), en satirisk komedi, som sattes upp på Göteborgs stadsteater. Han var även med och redigerade Ingemar Johanssons

11 Bo Nilson, ”En av Sveriges vassaste pennor”, *Göteborgs-Posten*, 1993-07-01.

12 Telefonintervju med Lennart Crusner, 2006-05-15.

13 Telefonintervju med Bo Nilson, 2006-05-21.

14 Crusner, s. 6f.

15 Telefonintervju med Lennart Crusner, 2006-05-15.

16 Telefonintervju med Lennart Crusner, 2006-05-15.

17 Crusner 1995, s. 25.

18 Bo Nilson, ”En av Sveriges vassaste pennor”, *Göteborgs-Posten*, 1993-07-01.

19 Telefonintervju med Björn Hellberg, 2006-05-22.

20 Ingemar Oscarsson, ”Idoler och ideal (Rekord-Magasinet 1953)”, i *Veckopressen i Sverige – analyser och perspektiv*, Löderup 1979, s. 242.

21 *De bästa svenska radiopjäserna*, Stockholm 1947.

bok *När sekonderna lämnar ringen* (1959), något som föll sig naturligt då han följde Inge-mars karriär på mycket nära håll och var vän med hans tränare Edwin Ahlqvist.

Att Hall var verksam inom många områden är tydligt. ”Han skrev om det han ville, ingenting var för stort och ingenting var för litet”²², men han hade vad man skulle kunna kalla hans favoriter inom journalistiken. Förutom Wimbledon så fanns även boxning och OS bland de idrotter och idrottsevenemang som han favoriserade. Men han startade också en trafikspalt i *Göteborgs-Posten* på 1960-talet där han kunde ta upp allt mellan himmel och jord. Det var långtifrån alltid som det hade en tydlig anknytning till trafiken. Att han fortfarande var kontroversiell bekräftas av att dåvarande kommunikationsministern Olof Palme hotade med att ställa in en intervju och ville att Harry Hjärne skulle ta offentligt avstånd från spalten sedan han hade fått utstå kritik från Hall. Hjärne lät då meddela att han hellre avstod från intervjun än tog avstånd från spalten.²³ I detta kan man även utläsa den nära relation Hall och Hjärne hade. Hjärne uppskattade Hall och hans texter.²⁴ Sett till de evenemang och tillställningar som Hall fick skildra och det utrymme som han hade att tillgå i tidningen är det lätt att se att Hjärne uppskattade Hall som skribent.

År 1961 gifte sig Hall med Mona Samuelsson. och paret kom att få en son, Torim, under deras äktenskap som varade ända tills hustrun gick bort 1991.²⁵

Efter hand trappades Halls medverkan på sportsidorna i *Göteborgs-Posten* ned. Dock gjorde han även efter sin pensionering resor till bland annat Wimbledon för att skriva om tennisen. Wimbledonturneringen 1975 blev den sista turneringen då han var på plats själv och skrev.²⁶ Men hans medverkan i *Göteborgs-Posten* fortsatte, främst med hans trafikspalt som var ett stående inslag i tidningen, ytterligare ett par år. Åke Hall gick bort den 27 juni 1993.²⁷

Åke Hall och genrerna

Som ett första avstamp i resultatdelen av artikeln ska jag nu försöka placera in Hall i ett genreperspektiv. Som jag ser det är det viktigt då man ska göra en stilanalys att även se till vad skribenten skrev för något, i det här fallet vilken typ av journalistisk genre. En genomgång av texterna från ett genreperspektiv kan till exempel ge ytterligare förklaringar till att själva innehållet, stilen, ser ut som den gör.

Det klassiska reportaget?

Reportageanknytningen är stark i Halls texter och det kan man se redan om man endast ser till storleken. Även om urvalet till denna artikel kan ses som litet, sett till hur många texter han skrev, står en sak klar redan här. Halls texter är för det mesta långa och placerade mycket synligt vilket gör att jag drar den slutsatsen att han var en betydelsefull medlem av redaktionen. Att de flesta texter dessutom behandlar stora idrottsevenemang som Wimble-

22 Telefonintervju med Lennart Crusner, 2006-05-15.

23 Bo Nilson, ”En av Sveriges vassaste pennor”, *Göteborgs-Posten*, 1993-07-01.

24 Telefonintervju med Lennart Crusner, 2006-05-15.

25 Telefonintervju med Bo Nilson 2006-05-21. Samt Sveriges Dödbok, sökord Mona Hall, hämtat den 23 maj 2006, utskrift i författarens ägo.

26 Hansson 1995, s. 67.

27 Sveriges Dödbok, sökord Åke Hall, hämtat den 17 februari 2006, utskrift i författarens ägo.

don, OS och matchen mellan Ingemar Johansson och Floyd Patterson, för att nämna några, stärker ytterligare denna slutsats. Detta kan även knytas till den satsning på idrottsmaterial som *Göteborgs-Posten*, genom Harry Hjärne, gjorde i mitten av 1920-talet.

Vid en närmare analys av de olika delarna som Halls texter består av dras man direkt till inledningarna som finns i hans texter. Han skriver ofta en lite annorlunda inledning, någon liten händelse eller en målande beskrivning. Nedan följer tre exempel:

Pörhöläs hatt har vunnit en viss ryktbarhet på Olympiska byns idrottsplats. Den finske släggaren kastar nämligen ömsevis slägga, ömsom hatt. Hatten av – släggan i väg – hatten på – hatten av – släggan i väg – hatten på ... Och så vidare.²⁸

Lilla fru Schmidt stod med armarna mot världsrymden, där inga moln lyfte över båtstadspoplarna, stod med de fina ögonen fyllda av tårar – så glad var hon att Uffe vunnit dubbelmatchen. Nere på banan panikade fotograferna och osorterade anlöpande figurer kring segerparet Janne och Uffe, som kopplat krysstag på varandra i upplevelsen av segerns sötaste sekund, racketar var kastade i gruset och lagledare Mats Haselqvist var i anlopp under sina lyfta händer och den skrynkliga bomullsskrällan.²⁹

Tjugotusens segervrål rusade plötsligt ur orörlig tystnad som ett tåg ur en tunnel, massans disciplinerade linjer sprucko och släppte loss snurrande virvlar av rusande människor över banorna och de hundra röda, gröna, vita och blå idrottsdräkterna som tryckt i rabatter kring banan, exploderade som en dynamitladdning under ett blomsterfält. Färg, form, ljud panikade och sköljde över ögonblicket, ryckte loss det och skärmade av det från allt annat som hände dagen, från allt tråkigt som hänt alla dagar. Nu hänger det inramat för alltid hos tjugotusen. Det var världsrekord.³⁰

Dessa citat anser jag vara tydliga exempel på det som Richard Keeble i *The Newspaper Handbook* (1998) menade då han skrev att det ofta är i inledningsfaserna som den personliga tonen i ett reportage/feature sätts och att dessa ofta är utsmyckade och mer färgrika än vid vanliga nyhetsartiklar.³¹

Ser man till det första citatet så kan det även knytas till det Sören Larsson i *Att skriva i tidning* (2001) skrev om att det i reportaget gäller att hitta ögonblicken, de små händelserna.³² Genom inledningen om Pörhöläs hatt sätts en avslappnad och humoristisk stämning vidare genom texten. De två andra exemplen är mer av en klassisk inledning av ett reportage då läsaren sätts direkt in i den scen som Hall målar upp. Halls målande av scener leder oss in på nästa kännetecken.

Något som stärker sambandet mellan reportagegenren och Halls texter är just det som var ganska tydligt i det senare citatet, hans miljö- och personbeskrivningar. Detta är något som Hall gör genomgående och ofta i sina texter. Lars Hultén skriver i *Reportaget som kom av sig* (1990) att denna framställning även ger textuella konsekvenser i form av två sorters texter, första- och andrahandstexter. I en förstahandstext är reportern på en scen och

28 Åke Hall, ”Pörhöläs hatt når ryktbarhet”, *Göteborgs-Posten*, 1936-07-31.

29 Åke Hall, ”Sverige tog ledningen mot Italien efter seger i thrillermatch”, *Göteborgs-Posten*, 1962-07-29.

30 Åke Hall, ”Världsrekord”, *Göteborgs-Posten*, 1942-07-08.

31 Richard Keeble, *The Newspaper Handbook*, London 1998, s. 105, 216.

32 Sören Larsson, *Att skriva i tidning*, Stockholm 2001, s. 107.

förmedlar det han iakttar. Reportern kan vara såväl aktör som åskådare. I en andrahandstext förmedlar reportern det som källan berättar i ett referat eller som en direkt anföring.³³ Detta syns ofta tydligt i Halls texter. Hall målar upp scener med sina miljöbeskrivningar och sedan scenens aktörer med hjälp av ofta utförliga personbeskrivningar.

Stämningen är dämpad på promotor Rosensohns kontor. Mattan är tjock på golvet, det står soffor och vilstolar överallt, där folk sitter orörliga, väntar. Rosensohn går genom rummet, där en fyllig blondin spelar skrivmaskin med ena handen, sköter växelbordet med den andra, fyller kuvert med biljetter samtidigt!³⁴

Dempsey erbjuder en pampig syn vid snart 64 år, rak och välhållen, tjockt blåsvart hår, som flamar litet i blågrått vid pannan och tinningarna, välklädd till fint dämpad elegans, klarar till på köpet av en tjock guldring med blå sten på lillfingret. Han har klarmönstrade strumpor och lyser av allt som kan blankputsas från de goda skorna till naglarna, som är manikurerade.³⁵

Jack Solomon anländer i en sky av diorparfym, charmanta leenden och atmosfär av stora pundgage, ger belevade hälsningar åt alla håll.³⁶

Anoufrijevs löpning med plågsamt krampknutet skulderparti, huvudet på sned, vilda grimaser.³⁷

G.-P:s olympiareaktion har nattkabaret i bottenvåningen och Kurfurstendammis natt-distrikt tre trappor ned runt hörnet. Halvmörka tvärgator med smårestauranger slinka tyst ut från de stora stråken. Kring Kurfurstendamm rinna massorna, tröga och tjocka som sirap och eviga som floder.³⁸

En aspekt som ytterligare stärker sambandet mellan Hall och reportagegenren är hans frekventa användning av retoriska stilfigurer. Torsten Thurén skriver i *Reportagens rika repertoar* (1992) att detta är specifikt för reportagegenren, tillgången till samma retoriska metoder som skönlitteraturen.³⁹ Det är något som man kan se tydligt i Halls texter.

Hans kontor ser ut som en buss i rusningstiden. Det står våldsamt kontrast mellan denna trängsel och larm och hans hövliga ro – ungefär som en man som bär högtidsdräkt i djungeln.⁴⁰

33 Lars Hultén, *Reportaget som kom av sig*, Stockholms Universitet: Institutionen för Journalistik, Medier och Kommunikation, Stockholm 1990, s. 12f, 53.

34 Åke Hall, ”Floyd sliter ut 3 hopprep i veckan, Ingo ett mysterium för Usa-publik”, *Göteborgs-Posten*, 1959-06-20.

35 Åke Hall, ”Floyd sliter ut 3 hopprep i veckan, Ingo ett mysterium för Usa-publik”, *Göteborgs-Posten*, 1959-06-20.

36 Åke Hall, ”Promotorns förlust blev 200.000 kronor”, *Göteborgs-Posten*, 1959-06-28.

37 Åke Hall, ”Uno Fransson och Strandli slog sina ryssar”, *Göteborgs-Posten*, 1953-07-05.

38 Åke Hall, ”När sover Berlin?”, *Göteborgs-Posten*, 1936-07-28.

39 Torsten Thurén, *Reportagens rika repertoar*, Stockholms Universitet: Institutionen för Journalistik, Medier och Kommunikation, Stockholm 1992, s.

40 Åke Hall, ”Nu står New York i kö för att se utmanaren”, *Göteborgs-Posten*, 1959-06-25.

Stranden vid båttälten och bryggorna var en mur av nationer och individer, av landande kanoter och hurrarop.⁴¹

I exemplen ovan är det liknelsen och metaforen som får tjäna syftet att visa på Halls användning av retoriska stilfigurer, något jag kommer att behandla ytterligare i nästa del. Så långt kan man således tydligt se reportagegenren i det som Hall skriver men det finns även inslag av andra genrer.

Mer än bara reportage

I många texter så är det en dialog mellan Hall och den person som han intervjuar. Hultén menar att i det som han benämner andrahandstext så kan reportern utforma ett sådant reportage som ett referat eller direkt anföring.⁴² Larsson menar att detta även kan kallas för intervjuartikel.⁴³ Även om det inte är hela texter som består av dialoger så är det i många fall väsentliga delar av Halls texter som är i dialogform. I exemplet nedan består en stor del av texten består av den pratstund som Hall hade med Ahlqvist på ett fik efter Ingemar hade blivit världsmästare.

Edwin Ahlqvist talade medan vi gick längs det vaknande Broadway.

-Jag känner mig bara ödmjuk och tacksam att jag verkligen fick vara med om detta, att det verkligen har hänt mig – fortfarande vet jag inte riktigt om jag drömmer alltsammans eller om det verkligen är sant. Så känner jag det – jag har drömt om den här matchen så många gånger att jag inte är säker i detta ögonblick att det verkligen har hänt. Han säger: -Nu hoppas jag bara att det är slut på talet om Helsingfors. Jag hoppas att Ingemar inte längre skall få höra om detta bedrövliga misstag, som inte var hans och som han nu gottgjort för andras räkning.

Vi sitter på en barstol och dricker kaffe.

-Att tänka sig – säger Edwin Ahlqvist – att vi sitter här, du och jag och dricker kaffe och runt hela världen talar människor om detta som vi upplevat inpå livet. Vi har sett boxningshistoria och den är inte sämre än annan historia – lika enkelt och inpå folk händer dom stora tingen på alla områden. Den som hångrinar åt boxningen grinar dumt.⁴⁴

Halls texter innehåller även referatavsnitt där han endast redogör för vad som händer. Det blir komplicerat att genrebestämma dessa då till exempel Hultén argumenterar för att ett reportage kan innehålla referat medan exempelvis Lars Furhoff i *Journalistiska former – Ett första inventeringsförsök* (1985) främst skriver om referatet som en egen journalistisk genre med olika förutsättningar och möjligheter.⁴⁵ Det finns många artiklar som skulle kunna kallas referatartiklar där Hall mestadels redogör för vad som hände men även låter sina åsikter komma fram, något Furhoff menade att referatet möjliggör. Något som däremot

41 Åke Hall, ”Fredriksson största fenomenet i London”, *Göteborgs-Posten*, 1948-08-13.

42 Hultén, s. 12f, 53.

43 Larsson 2001, s. 45.

44 Åke Hall, ”Promotorns förlust blev 200.000 kronor.”, *Göteborgs-Posten*, 1959-06-28.

45 Lars Furhoff, *Journalistiska former – Ett första inventeringsförsök*, Journalisthögskolan i Stockholm, Stockholm 1985, s. 6f.

komplikerar det hela är att han även försöker bygga upp vissa stämningar i texten vilket enligt Furhoff referatet inte passade för.

Jag anser att även om Hall inte skriver rena referatartiklar består texterna många gånger av stora referatdelar vilket gör det svårt att placera texterna inom endast en genre. Detta anser jag endast stärker min tidiga insikt, att det inte är så enkelt att placera Hall inom ett genrefack. Exemplet nedan åskådliggör detta dilemma då Hall egentligen redogör för vad som hände på invigningen av OS i Berlin men låter sina åsikter komma fram såväl explicit som implicit.

Hitler hade lovat komma klockan fyra och klockan fyra kom han in genom portalen, ned för trapporna, över banan, liten, med stor svans av herrar i högtidsdräkt som ett släp från hans axlar. Jubelvrålen och heilropen slöto kring honom. Det var som en jättehund strukit mothårs över sektionerna. På banan mötte en liten tös i blå klänning och blomsterkvast. Den lilla stackaren neg med mjuka barnben framför den ståtligt ekiperade skaran och togs vid handen av grevar och baroner. Hon gick bortkommen i skaran som en foxterriervalp på vandring bland kameler.⁴⁶

För att komplicera saken ytterligare så kan man även definiera vissa av Halls texter som bakgrundsartiklar. Dessa kan ju enligt Henrik Rahm i avhandlingen *Journalistikens anatomi* (2001) innehålla såväl refererande, utredande som argumenterande inslag och försöka förklara, fördjupa och kommentera en händelse.⁴⁷ Återigen är texterna kring Ingemar Johanssons matcher de mest belysande exemplen. Samtidigt som man kan se dessa texter som referatartiklar eller reportage anser jag att man även kan se dem som bakgrundsartiklar. Ett exempel är en text där Hall skriver om hur han har följt Ingemar under hela matchdagen.

Ingemar hade beställt middag till halv 5 och serveringen kom på minuten med grillad oxfilé och kokt potatis, Ingemar åt fort och med strålände aptit, ett kraftigt mål, gick till sängs ungefär klockan 5 för att sova. Klockslaget för måltiden betyder att magen gjort sitt, smält maten klockan 9, så att matsmältningen inte längre tar energi och blodet är laddat med näring när klockan går på 9. Om matchen sedan går över 6-7 ronder börjar man sätta in socker och saltlösningar i pauserna för att tillföra överskottsenergi, vidare håller man kroppstemperaturen nere med kalla avrivningar. Det är en underbar stämning på rum 1435, där tre av de fyra sekonderna håller till i olika stadier av aktivitet – Edwin Ahlqvist sysselsatt med kokta ägg och kaffe, Blomberg plockande i kappor och handdukar, Gösta Karlsson fridfullt på rygg i sängen.⁴⁸

Något som man ytterligare lägger märke till i Halls texter är hur detaljerat han många gånger skriver om vissa idrotter och idrottsutövare. Det är ofta ingående skildringar av till exempel olika tekniska moment, något som tyder på att han var enormt kunnig inom de idrotter han bevakade. Larsson skriver att en fackartikel skrivs av journalister som kan sitt

46 Åke Hall, ”Svenska hejramsans skar genom heilropen”, *Göteborgs-Posten*, 1936-08-03.

47 Henrik Rahm, *Journalistikens anatomi*, Lunds Universitet: Avdelningen för nordiska språk, Lund 2001, s. 100.

48 Åke Hall, ”Dramatisk spänning inför den stora matchen”, *Göteborgs-Posten*, 1959-06-27.

ämne och inte behöver skaffa ytterligare information från någon annan.⁴⁹ Jag tror att detta var fallet med Hall.

Svenskarna har klara tekniska skillnader från andra. De går mer rakt upp och ned, går djupare med padeln. De andra rör flatare. Den svenska tekniken förutsätter mer styrka.⁵⁰

Hans stil är mycket iögonfallande. Lash löper i motsats till de flesta långdistansare högt på tå. Han rör knappast marken med hälen. Han kastar benen högt bakåt och anstränger alltså låren hårt. Det hårda benarbetet för också med sig en kraftödslande armrörelse. Hans armföring är låg [...] I motsats till det finska kraftsparande maskinmässiga steget ser Lash lopp ansträngande och pressande ut. Det är möjligt, att hans stil är för slösande för 5,000 meter – jag fick det intrycket när jag såg honom löpa 1,500 meter för halv maskin igår.⁵¹

Genom att vara väldigt insatt och kunnig om de idrotter han skrev om får Halls texter små inslag av vad Larsson benämner som fackartikel.

För att knyta an till inledningen av denna del så ställde jag där en fråga: Representerar Åke Halls texter det klassiska reportaget? Med den bakgrund som nu har presenterats anser jag att det är alltför enkelt att kalla Halls texter för reportage även om det är tydligt att det är reportageformen som är grunden som det andra vilar på. Men man kan inte uteslutande benämna texterna som reportage för då förbiser man delar av texterna som bättre överensstämmer med andra genrer. De tekniska beskrivningarna av idrottsutövare som går mot fackartikeln, de långa redogörelserna om en händelse som talar för såväl referatet som bakgrundsartikeln för att nämna några. Jag skulle vilja påstå att det är Halls förmåga att blanda och skifta som gör hans texter unika i viss mån.

Åke Hall och stilen

När jag nu har försökt placera in Halls texter i ett genreperspektiv bygger jag vidare på den grunden och går mer in på själva innehållet i hans texter. I denna del kommer jag att försöka beskriva Halls specifika stil, det som gör honom unik och värd att lyfta fram. Denna del är uppdelad i olika avdelningar som var och en tar upp de mest centrala delarna i Halls stil. Artikeln avslutas sedan med ett sammanfattande avsnitt, ”En vass och målände penna”.

Stilfigurernas mästare

Det första som slog mig, och som jag tror flera med mig skulle reagera på, är de många stilfigurerna och de sätt på vilka de används i Halls texter. De stilfigurer som används mest i texterna är liknelsen och metaforen. Många gånger när Hall använder sig av dessa stilfigurer är det för att göra en person, sak eller händelse ännu tydligare för oss som läsare och därigenom även mer effektiv. Genom detta blir även effekten den att man som läsare

⁴⁹ Larsson 2001, s. 113.

⁵⁰ Åke Hall, ”Fredriksson största fenomenet i London”, *Göteborgs-Posten*, 1948-08-13.

⁵¹ Åke Hall, ”Pörhöläs hatt når ryktbarhet”, *Göteborgs-Posten*, 1936-07-31.

verkligen ser till exempel en händelse framför sig snarare än att endast läsa om den. Till exempel skriver Peter Cassirer i *Stil, stilistik och stilanalys* (2003) om att liknelsen och metaforen oftast används för att informera eller göra en text mer begriplig.⁵² Innehållet, det som texterna beskriver, blir genom användningen av dessa stilfigurer mer framträdande för läsaren.

Loppet var 100 m, eller kanske 75 m, från mål och sprutade vatten åt alla håll. Och då började svenskan att paddla. Det var som om resten av fältet kört på grund [...] Han rev sönder vattenflaket mellan sig och fältet som man river sönder ett tygstycke och kastade bort den ena halvan.⁵³

Och Hägg gled undan mot sitt världsrekord [...] Och 20 600 människor vrålade som kaserngårdsfurirer kring hans ensamma färd, där till på köpet den mäktiga högtalarstämman försvann som en droppe i vattenfallet.⁵⁴

Hon gick bortkommen i skaran som en foxterriervalp på vandring bland kameler. Heilropen tystnade ett ögonblick, men någon okänd vrålade sitt lilla Heil, spätt som en nålsudd. Men det spred sig som en explosion och grep hela stadion.⁵⁵

Den krokiga förmatchen är slut en minut före 10.30 och sopas ut ur ringen, nu står alla upp från stolarna, man skriker och visslar, Ingemar är på väg till ringen. Framför honom radar man upp en häck av poliser.⁵⁶

Citaten belyser två viktiga aspekter som Halls användande av liknelsen, men även metaforen, för med sig. Beskrivningarna leder till att man nästan kan se händelsen framför sig, men exemplen visar också på med vilken täthet han kunde använda dessa stilfigurer. Det är självklart att inte hela texter är konstruerade med denna täthet men det är ett faktum att denna stilfigur användes mycket frekvent i Halls texter.

En ytterligare aspekt är Halls förmåga att arbeta vidare med stilfigurerna, att inte nöja sig med en. Ta till exempel citatet nedan där Hall anser att det är för många sporter inom OS.

Olympiska spelen skall vara det gemensamma hopflödet av strömmar från hela världens idrott, men de har blivit en formlös översvämning. De behöver dammbyggen och utdikning.⁵⁷

Här fortsätter Hall i både andra och tredje led med den metaforen han inledde med, att OS ska vara hopflödet från världens strömmar. Hall nöjer sig alltså inte med att först beskriva de många grenarna inom OS som ett hopflöde av strömmar utan fortsätter vidare med ytterligare metaforer inom samma tema, formlös översvämning, dammbyggen och utdikning. Nedan finns ytterligare ett citat som stödjer denna iakttagelse. Från metaforen råvarulager

52 Peter Cassirer, *Stil, stilistik och stilanalys*, Stockholm 2003, s. 203ff.

53 Åke Hall, ”Fredriksson största fenomenet i London”, *Göteborgs-Posten*, 1948-08-13.

54 Åke Hall, ”Hägg satte två världsrekord på S-vallen”, *Göteborgs-Posten*, 1942-09-21.

55 Åke Hall, ”Svenska hejramsans skar igenom heilropen”, *Göteborgs-Posten*, 1936-08-03.

56 Åke Hall, ”Dramatisk spänning inför den stora matchen”, *Göteborgs-Posten*, 1959-06-27.

57 Åke Hall, ”Fredriksson största fenomenet i London”, *Göteborgs-Posten*, 1948-08-13.

skriver Hall vidare om fräschören och det är kopplat till det första ledet i hans metaforanvändning. Detta anser jag visar på ett väl utvecklat sinne för ändvändning av olika retoriska stilfigurer.

Ingenting liknande till kvantiteten har någonsin staplats upp i råvarulagret för ett Wimbledon. Kvaliteten däremot har varit fräschare.⁵⁸

Även om liknelsen och metaforen är de mest frekvent förekommande stilfigurerna i Halls texter så finns det även andra som förekommer, exempelvis anaforen. Att Hall använde sig av flera olika stilfigurer stärker ytterligare synen på honom som en skribent med ett väl utvecklat sinne för, och stort förråd av, stilfigurer.

Halls användning av stilfigurer tjänar även som stilmärkare åt det stildrag som jag benämner utsmyckande eller målade. Med dessa stildrag menar jag att Halls texter genom hans konsekventa användning av dessa figurer blir utsmyckad, att han målar upp bilder i våra sinnen som läsare, och ingen så kallad vanlig, enkel nyhetstext.

Påverkande beskrivningar

I sina texter är Hall ofta delaktig själv. Ibland som deltagare på scenen vilket tas upp i nästa avsnitt, men ofta även i form av inlägg med kommentarer som dessutom oftast är av den kritiska karaktären.

Han säger: – När man vinner en seger som igår, talar man inte längre om det som har varit. Flott, men samtidigt en aning flottigt är min uppfattning.⁵⁹

Ingen allmänhet eller avsnitt av en allmänhet i världen har blivit så missledd och lurad av en press som den amerikanska boxningspubliken av den dåliga och larviga New York-pressen.⁶⁰

Förlusttendensen i Schimdts speluppläggning var uppenbar från början. Enligt min mening spelade Uffe dålig matchtennis – inte alls viljemässigt för han ville nog vinna, men från oförmåga att koppla om till sådant tempo som besvärade motståndaren.⁶¹

Genom att Hall låter sina åsikter vara så pass synliga i texterna som exemplen visar stärker det min uppfattning om att han var åsiktsdrivande i sina texter och därigenom även i viss mån försökte påverka läsarna.

En annan aspekt med det faktum att Hall ofta kommenterade en händelse med eget tyckande är att han många gånger gjorde det med ironi och humorn som främsta redskap. Cassirer menar att skribenten med hjälp av ironi vill inge lust hos läsaren.⁶² Jag tror att detta är något som också Hall försökte göra.

58 Åke Hall, ”Öppna Wimbledon ingen tävling för någon av de gamla mästarna”, *Göteborgs-Posten*, 1968-06-24.

59 Åke Hall, ”Promotorns förlust blev 200.000 kronor”, *Göteborgs-Posten*, 1959-06-28.

60 Åke Hall, ”Uppvisning utan motstycke i hel boxningshistorien”, *Göteborgs-Posten*, 1959-06-27.

61 Åke Hall, ”En av världens stora idrottsartister”, *Göteborgs-Posten*, 1962-07-28.

62 Cassirer 2003, s. 203ff.

Hela året är inrutat i nationella veckor till förmån för det ena eller det andra – förra veckan var t. ex. «National Mayonnaise and Salad Dressing Week».⁶³

Alla grenar kunde bort, som inte växer upp i var sin trädkrona i olympiaden. Annars kunde man med lika stor rätt bygga ut programmet – ta med handboll och golf och lacrosse och bowling och bordtennis och hundra andra grenar. Olympiska spelen är platsen för de klassiska idrottsgrenarna, idrottens allmänningar, simningarna, friidrotten, man-mot-man-idrotten, de stora bollspelen.⁶⁴

det är inte Håkans fel, han kan ju inte hjälpa att experterna inte begriper tennis [...] Om vi nu haft ett Nobelpris i det ädla spelet skulle det utan tvivel ha fått svensk innehavare ungefär konstant.⁶⁵

Papp står orörlig som en starkströmsledning i ringen och är lika farlig att beröra. Om ni behöver ytterligare signalement för att undvika honom, har han en liten mustasch.⁶⁶

Med hjälp av ironi och humor men även genom att försöka förlöjliga till exempel den person eller personer som var föremål för hans kritik kunde Hall skriva väldigt negativa och kritiska synpunkter utan att det blev för uppseendeväckande. Därigenom kunde han kanske vinna ännu fler sympatier för sina åsikter hos läsarna. Jag anser att det är ett uttryck för Halls vilja att försöka påverka sina läsare men även att kunna komma undan med kritik som annars kanske hade blivit mer uppmärksammasad.

Synlig och osynlig

En aspekt som inte får förbises i denna stilanalys av Halls texter är hans närvaro på de scener han målar upp. I de tidigare avsnitten har jag tagit upp hur Hall målar upp scener med olika aktörer och miljöer som är mer eller mindre framträdande. Jag har medvetet sparat hans eget deltagande då jag anser att det är en så pass central del i hans texter att det är värt att lyftas fram separat. Många gånger framträder Hall aktivt på scenen genom att det i texten framgår olika saker som han gör. Eller så framträder han mer osynligt, men man kan förstå genom speciellt beskrivna detaljer att han personligen upplevt en händelse. Han blir även i många texter själv en huvudperson genom att han framhäver sig själv med till exempel ”jag”.

Jag går 42:a gatan från Broadway mot Hotell Commodore. Det är en tung morgon, men inga regnskurar är i synhåll, allt gårdagsregnet är på väg uppåt i hettan. Jag har tungt att andas. Luftfuktigheten är rekord, över 98 procent. Det är så hett att jag tar av mig min lätta tröja, kavlar upp skjortärmarna, knäpper upp skjortan i halsen.⁶⁷

De hade gått in i båttältet, stod bakom två travar kanoter. På andra sidan kanoterna hurrade fransmännen för sin tredjeplats. De tittade plötsligt fram mellan kanoterna,

63 Åke Hall, ”Nu står New York i kö för att se utmanaren”, *Göteborgs-Posten*, 1959-06-25.

64 Åke Hall, ”Fredriksson största fenomenet i London”, *Göteborgs-Posten*, 1948-08-13.

65 Åke Hall, ”Bäst i världen”, *Göteborgs-Posten*, 1972-08-04.

66 Åke Hall, ”Fredriksson största fenomenet i London”, *Göteborgs-Posten*, 1948-08-13.

67 Åke Hall, ”Dramatisk spänning inför den stora matchen”, *Göteborgs-Posten*, 1959-06-27.

dussintals ansikten, och hurrade igen. Det var för Fredriksson. En filmkamera glodde plötsligt på honom och morrade. Tidningsmännen kastade fler frågor.⁶⁸

Detta ser jag som markörer mot det stildrag som jag skulle vilja benämna närvarande. Halls närvaro i hans texter är väldigt framträdande och ett slags signum, anser jag. Men denna närvaro leder även till ytterligare aspekter.

Genom att Hall i många texter är närvarande bygger han även upp sin trovärdighet, ethos, gentemot läsarna. Hall betonar gärna att det är just han själv som är eller har varit på en plats där en händelse har ägt rum eller att han är kunnig inom en viss idrott.

Att börja med tvivlar jag på att Patterson kan bli irriterad av någonting. Och jag känner Johansson – jag har tillbragt en hel del tid med honom redan innan han började träna inför den här matchen och ingenting bekymrar honom [...] Med min kännedom om honom skulle det inte förvåna mig, om han sjunker ner i en soffa och säger att «jag behövde den här dagen».⁶⁹

Det är möjligt, att hans stil är för slösande för 5,000 meter – jag fick det intrycket när jag såg honom löpa 1,500 meter för halv maskin igår.⁷⁰

Just medan jag skriver detta, 11.56 amerikansk tid bland kanske hundra andra slamrande skrivmaskiner, går Floyd Patterson förbi på egna ben i en liten tyst klunga.⁷¹

Hall är närvarande i sina texter och inte endast en förmedlare av det han ser. Placerar man in hans texter längs med en stilaxel med subjektiv text och objektiv text som två motpoler råder det ingen tvekan om att Halls texter många gånger mycket starkt betonar det subjektiva draget, framförallt då med det som presenterats ovan i åtanke.

Komposition och disposition

Jag har redan tagit upp en viktig aspekt inom detta avsnitt. I avsnittet om Halls genretillhörighet skrev jag att Hall ofta inleder sina texter med att man som läsare placeras direkt på den scenen som Hall målar upp, man kommer direkt in i textens handlingscentrum. Förutom att detta visar på Halls reportageanknytning anser jag också att man kan knyta det till det Cassirer skriver om *in medias res*, tekniken som sätter in läsaren mitt inne i handlingen.⁷²

Stämningen är dämpad på promotor Rosensohns kontor. Mattan är tjock på golvet, det står soffor och vilstolar överallt, där folk sitter orörliga, väntar.⁷³

Vi såg något i kväll som ställde publiken stum. Folk stod och stirrade, tappade händerna och glömde stänga munnen. De hade aldrig sett sådant förr. Detta var i Henley.

68 Åke Hall, ”Fredriksson största fenomenet i London”, *Göteborgs-Posten*, 1948-08-13.

69 Åke Hall, ”Dramatisk spänning inför den stora matchen”, *Göteborgs-Posten*, 1959-06-27.

70 Åke Hall, ”Pörhöläs hatt når ryktbarhet”, *Göteborgs-Posten*, 1936-07-31.

71 Åke Hall, ”Uppvisning utan motstycke i hela boxningshistorien”, *Göteborgs-Posten*, 1959-06-27.

72 Cassirer 2003, s. 150, 236.

73 Åke Hall, ”Floyd sliter ut 3 hopprep i veckan, Ingo ett mysterium för Usa-publik”, *Göteborgs-Posten*, 1959-06-20.

Enmanskanoternas tusenmetersfinal var 100 meter från mål eller kanske bara 75 meter. Då hände det. Ingen hade väntat på det. Folk visste inte att det fanns.⁷⁴

Att sätta in läsaren direkt i en handling är något Hall gör konsekvent i sina texter. Jag anser att det leder till att man som läsare får en stor inlevelse i texterna, man ser scenen som Hall målar upp framför sig och känner sig nästan delaktig. Intresset för texterna blir även det starkt genom denna teknik. Det är en av Halls främsta egenskaper, förmågan att göra texten levande genom scener med dess aktörer, nästan som inom skönlitteraturen.

Om man sedan ser till kompositionen, sammansättningen, och strukturen i Halls texter så ser man att det i många fall inte är någon klar kronologisk ordning. I många texter känns det som att Hall skriver om det som faller honom in och det är inte nödvändigtvis det mest väsentliga som kommer först i hans texter utan det kan blandas med de mest triviala iakttagelserna. Exempelen nedan är inledande meningar på varje stycke i en artikel.

Sverige leder alltså europafinalen med 2-1, och inför söndagens spelordning – Janne Lundqvist mot den av svenskar i Davis Cup aldrig besegrade Fausto Gardini och Uffe Schmidt mot Nivola Pietrangeli [...] Men för att ännu återgå till TV-sändningen så har friidrottsförbundet och Finlands reklam-TV kommit överens om en garantisumma för sammanlagt tre friidrottsevenemang i Finland denna höst [...] Jannes match i morgon kl. 2 betyder massor av saker – inte minst för honom själv [...] Det var långt ifrån någon av de bästa tennismatcher jag har sett men en av de ofta roligaste och mest engagerande- och en av de trevligaste [...] Det visade sig att den italienska dubbelepokan är inte bara i nedan utan ungefär slut.⁷⁵

I exemplet ovan så ser man tydligt hur Hall kunde skifta från det ena till det andra i sina stycken i texterna. Dock vill jag tydligt markera att Hall även kunde skriva ganska strikt kronologiskt, där han skildrade ett förlopp. Men jag menar att hans skildrande av olika saker inom en och samma text är värt att lyfta fram då jag i denna artikel till är ute efter att få fram det som är unikt med just Halls texter. Jag tror att det var på det viset han skrev, han skrev om det som engagerade och föll honom in.

Engagerande hyllningar

Två stildrag som jag menar är framträdande i Halls texter och som kan knytas till varandra är engagerad och hyllande. Exempelen nedan är stilmarkörer på dessa två stildrag.

Matchen var i all sin lakoniska korthet ett fullvuxet och rikt mästestycke av boxning, en uppvisning utan motstycke i boxningshistorien, av en boxare som tippats som förlorare av den samlade amerikanska kritiken.⁷⁶

Han upphävde striden. Han ställde fältet orörligt och rodde ifrån det. Han hör inte hemma i världseliten. Det finns kanske bara en annan olympiadpublik som sett sådant – Berlinpubliken och Jesse Owens.⁷⁷

74 Åke Hall, ”Fredriksson största fenomenet i London”, *Göteborgs-Posten*, 1948-08-13.

75 Åke Hall, ”Sverige tog ledningen mot Italien efter seger i thrillermatch”, *Göteborgs-Posten*, 1962-07-29.

76 Åke Hall, ”Uppvisning utan motstycke i hela boxningshistorien”, *Göteborgs-Posten*, 1959-06-27.

77 Åke Hall, ”Fredriksson största fenomenet i London”, *Göteborgs-Posten*, 1948-08-13.

Finnarna lärde oss hårddragningen och den kraftsparande instrumentaliseringen av löpsteget [...] Så vi upptäckte att vi måste lära nedväxling, taktomslagning, snabbhet av amerikanerna [...] de färdiga produkterna Arne Andersson och Gunder Hägg [...] De äro summan av hela världens erfarenheter och kunnande av medeldistanslöping.⁷⁸

Det är tydligt hur Hall lever sig in i prestationerna som idrottsmännen har gjort, han är engagerad. Jag tror att detta engagemang även gör texten mer tillgänglig och intressant för läsaren. Det är lättare att ta till sig en text som man känner att skribenten känner starkt för och därigenom låter sitt engagemang vara tydligare än en text där det inte finns några känslouttryck över huvudtaget. Genom sin inlevelse och sitt engagemang så skriver Hall ofta om prestationer i stora ord och texterna blir därmed även hyllande i sina drag. När en idrottsman har vunnit något får man många gånger känslan i Halls texter att samme person är ouppnåelig inom sin idrott, att han är av en annan värld. Det kan i och för sig vara berättigt många gånger med hyllningar i hans texter då det ofta rör sig om stora evenemang, och även eftersom det inom sportjournalistik är vanligt med hyllningar av ”sina” idrottsutövare. Jag anser dock att detta är ett speciellt drag i Halls texter som är värt att lyfta fram.

Långt men lätt

Som en sista, men därmed inte sagt att den är mindre väsentlig, del i min stilanalys vill jag betona den lätta stil, det flyt som finns i Halls texter. Ser man till meningarnas längd borde det kunna upplevas som långtråkigt och svårt att ta sig igenom Halls texter, då de ofta är långa. Även meningsuppbyggnaden är på sina håll väldigt komplicerad. Men genom en rad detaljer så blir effekten snarare tvärtom, hans texter är oftast lättlästa. Två exempel får åskådliggöra detta:

Nere på banan panikade fotograferna och osorterade anlöpande figurer kring segerparet Janne och Uffe, som kopplat krysstag på varandra i upplevelsen av segerns sötaste sekund, racketar var kastade i gruset och lagledare Mats Hasselqvist var i anlopp under sina lyfta händer och den skrynkliga bomullsskrållan – och utanför detta centrala jubel folkfestade Båstadpubliken med hurrarop och andra kollektiviteter kring tillfället – att undret hade skett, att det italienska stormästarparet Serola och Pietrangeli brutits ur sin ändlösa segerserie på mer än fem dussin matcher mot europeiska dubbelpar – i femte setet var Uffe Schmidt och Janne Lundqvist segrare 6-1, 3-6, 6-8, 6-4, 9-7.⁷⁹

När jag vaknade i morse, den nya dagen trängde sig på, sträckte in sina händer av larm och hetta genom fönstren, låg jag och såg igen allt det, som kommit inför mina ögon den underliga kvällen och natten – under väntan på matchen, i uppbrottet från Hotel Commodore, resan genom regnet, scenerna på Yankee Stadium, sedan trängseln och bullret och scenväxlingarna hela natten från lokal till lokal, alla olika och alla lika i den gemenskap som alla delade i Ingemar Johanssons seger, de upphetsade ansiktena, larmet, trängseln kring den nye världsmästaren.⁸⁰

78 Åke Hall, ”Världsrekord”, *Göteborgs-Posten*, 1942-07-08.

79 Åke Hall, ”Sverige tog ledningen mot Italien efter seger i thrillermatch”, *Göteborgs-Posten*, 1962-07-29.

80 Åke Hall, ”Promotorns förlust blev 200.000 kr”, *Göteborgs-Posten*, 1959-06-28.

Ser man endast till längden i dessa exempel blir det tydligt att Hall många gånger hade långa meningar. Men varför uppfattas det inte som svårare och jobbigare att läsa? Jag menar att mycket av detta har att göra med Halls användning av framförallt kommatecken men även tankstreck för att bryta upp den långa meningen i mindre delar. Det får till följd att det trots en lång mening blir ett högt tempo i texten. Även Halls tydliga engagemang och användning av stilfigurer underlättar läsningen och ger ett bra flyt.

En vass och målände penna

Hur kan man då beskriva Hall som tidningsman? Som skribent på *Göteborgs-Posten* hade han under många år en relativt framträdande ställning på redaktionen. Bland annat genom tidningens kraftiga ökning av idrottsmaterial fick Hall utökad utrymme för sin stil, han fick lov att ta sin plats, men även tack vare hans nära kontakt med chefredaktören Harry Hjörne. De evenemang eller händelser som han skildrade i sina texter bidrar även de till denna slutsats om hans ställning på tidningen. Men det var inte bara inom sporten som hans intresse fanns. Allmänreportage, trafikspalter samt flertalet böcker vittnar om detta faktum. Hall var en produktiv skribent och hans karakteristiska stil är tydlig i så gott som samtliga inriktningar av hans skrivande.

Vad var det Hall skrev egentligen? Det råder ingen tvekan efter genomgången av genrer-na att Hall hade sin grund i reportaget. Hans användning av intresseväckande inledningar, där läsaren ofta placeras in mitt på en scen, visar på det. Hans detaljerade beskrivningar av såväl personer som miljöer, där man som läsare får upp en klar bild av det han skildrar, likaså. Lägg därtill hans bruk av vad många forskare benämner skönlitterär stil, med användning, kanske främst, av olika stilfigurer. Alla dessa aspekter gör denna reportagegrund relativt klar. Men Hall skrev även över genregränserna genom att blanda in andra genrer i sina texter. De kanske mest framstående genrer-na här är fack- och bakgrundsartikeln. Hall använde sig många gånger av fackspråk exempelvis när han beskrev en idrottsmans utövning av dennes idrott vilket är en klar anknytning till fackartikeln. Bakgrundsartikeln gör sig även synlig i Halls texter då de ibland leder till en mer fördjupad förståelse av en händelse men även för att han i sina texter kommenterar en händelse med egna åsikter. Det var något han gjorde konsekvent i sina texter, och han var inte rädd för att låta kommentarerna bli alltför kritiska.

Vad är det då som är så speciellt med hans stil? Genom att han blandade många olika genrer när han skrev sina texter gav det honom en flexibel grund att stå på. Han fick utrymme och frihet att uttrycka sig och utveckla sitt säregna skrivande. Det som jag anser är mest framträdande vid en närmare stilanalys av Halls texter är hans enorma förmåga att måla upp bilder för läsaren med hjälp av en bred stilfigurskänedom. Som vi har sett i exemplen ovan så har Hall ett stort förråd av liknelser, metaforer och liknande stilfigurer för att göra sina beskrivningar eller känslouttryck så tydliga som möjligt i hans texter. Att han sedan inte bara nöjer sig med att använda sig av en stilfigur utan går vidare i såväl andra som tredje led och använder sig av nya stilfigurer inom samma tema stärker enbart den känslan av Hall som elegant och kunnig stilist med ett bildspråk som kanske ingen annan journalist.

Ytterligare en karakteristisk del i Halls stil är hans närvaro i texterna. Syns den inte explicit märks den implicit genom hans skrivsätt. Jag anser att Hall genom detta många gånger skapade stor trovärdighet gentemot läsarna. Hans närvaro leder även till att texterna upplevs som engagerande. Det märks tydligt i många av Halls texter att han verkligen var intresserad av det han skildrade och att han därigenom försökte förmedla den känslan till läsarna. Lägg därtill hans förmåga att göra texten intressant redan från början genom att direkt sätta in läsaren på en scen, som nämnt ovan, vilket gör läsaren engagerad och intresserad och definitivt gör texten mer levande. Detta leder mig in på en annan central faktor i hans stil.

Halls texter är som regel lättlästa trots att meningarna ofta var långa. Men tack vara hans användning av kommatecken, stilfigurer och ett relativt enkelt språk upplever man texten lättläst som läsare.

Att Åke Hall som skribent var speciell råder det ingen tvekan om. Genom hans karakteristiska stil, som många gånger kunde vara kontroversiell, var han mycket populär hos vissa läsare och mindre populär hos andra. Men jag tror att de flesta är överens om att hans stil var och fortfarande är unik och värd att lyftas fram.

Källförteckning

Tryckt material

Litteratur

Cassirer, Peter (2003), *Stil, stilistik och stilanalys*, Stockholm: Natur och kultur.

Crusner, Lennart (1995), ”Ingenting för litet, ingenting för stort”, i *Idrotten – en spjutspets*, Lennart Crusner, Bo Alm, Jan Hansson, Göteborg : *Göteborgs-Posten* i samarbete med Tre böcker.

De bästa svenska radiopjäserna 1946, Stockholm 1947.

Furhoff, Lars (1985), *Journalistiska former – Ett första inventeringsförsök*, Stockholm: Journalisthögskolan i Stockholm.

Hansson, Jan (1995), ”Bättre att vara journalist än att arbeta?”, i *Idrotten – en spjutspets*, Lennart Crusner, Bo Alm, Jan Hansson, Göteborg: *Göteborgs-Posten* i samarbete med Tre böcker.

Hultén, Lars (1990), *Reportaget som kom av sig*, Stockholm: Stockholms Universitet, Institutionen för Journalistik, Medier och Kommunikation.

Keeble, Richard (1998), *The Newspaper Handbook*, London: Routledge.

Larsson, Sören (2001), *Att skriva i tidning*, Stockholm: Natur och kultur.

Oscarsson, Ingemar (1979), ”Idoler och ideal (Rekord-Magasinet 1953)”, i *Veckopressen i Sverige – analyser och perspektiv*, Löderup: Mälarhusgården.

Rahm, Henrik (2001), *Journalistikens anatomi*, Lund: Lunds Universitet, Avdelningen för nordiska språk.

Thurén, Torsten (1992), *Reportagens rika repertoar*, Stockholm: Stockholms Universitet, Institutionen för Journalistik, Medier och Kommunikation.

Tidningsartiklar

Hall, Åke ”När sover Berlin?”, *Göteborgs-Posten*, 1936-07-28.

Hall, Åke ”Pörhöläs hatt når ryktbarhet”, *Göteborgs-Posten*, 1936-07-31.

Hall, Åke ”Svenska hejaramsan skar genom heilropen”, *Göteborgs-Posten*, 1936-08-03.

Hall, Åke ”Världsrekord”, *Göteborgs-Posten*, 1942-07-08.

Hall, Åke ”Hägg satte två världsrekord på S-vallen”, *Göteborgs-Posten*, 1942-09-21.

Hall, Åke ”Fredriksson största fenomenet i London”, *Göteborgs-Posten*, 1948-08-13.

Hall, Åke ”Uno Fransson och Strandli slog sina ryssar”, *Göteborgs-Posten*, 1953-07-05.

Hall, Åke ”Floyd sliter ut 3 hopprep i veckan, Ingo ett mysterium för Usa-publik”, *Göteborgs-Posten*, 1959-06-20.

Hall, Åke ”Nu står New York i kö för att se utmanaren”, *Göteborgs-Posten*, 1959-06-25.

- Hall, Åke "Dramatisk spänning inför den stora matchen", *Göteborgs-Posten*, 1959-06-27.
Hall, Åke "Uppvisning utan motstycke i hela boxningshistorien", *Göteborgs-Posten*, 1959-06-27.
Hall, Åke "Promotorns förlust blev 200.000 kronor", *Göteborgs-Posten*, 1959-06-28.
Hall, Åke "En av världens stora idrottsartister", *Göteborgs-Posten*, 1962-07-28.
Hall, Åke "Sverige tog ledningen mot Italien efter seger i thrillermatch", *Göteborgs-Posten*, 1962-07-29.
Hall, Åke "Öppna Wimbledon ingen tävling för någon av de gamla mästarna", *Göteborgs-Posten*, 1968-06-24.
Hall, Åke "Bäst i världen", *Göteborgs-Posten*, 1972-08-04.
Nilson, Bo "En av Sveriges vassaste pennor", *Göteborgs-Posten*, 1993-07-01.

Otryckt material

Internetkällor

- Författare okänd, "Historik", publiceringsdatum ej angivet. Hämtat från <http://www.gp.se/gp/-jsp/Crosslink.jsp?d=721&a=111701> 2006-05-08, utskrift i författarens ägo.
Författare okänd, "Sportskribenter av igår", publiceringsdatum 2003-10-15. Hämtat från <http://www.pitea-tidningen.se/artikel.aspx?artid=68418&arkiv=True> 2006-02-17, utskrift i författaren ägo.
Författare okänd, "Info om GP-koncernen", publiceringsdatum 2006-04-27. Hämtat från <http://www.gp.se/gp/jsp/Crosslink.jsp?d=721&a=204198> 2006-05-08, utskrift i författarens ägo.
Författare okänd, "Berta Hall", publiceringsdatum ej angivet. Hämtat från [http://193.10.144.-135/\(adatyb551hynbardex2opavc\)/Person.aspx?id=61324](http://193.10.144.-135/(adatyb551hynbardex2opavc)/Person.aspx?id=61324), 2006-05-19, utskrift i författarens ägo.

Databaser

Sveriges Dödbok, sökord Åke Hall, Mona Hall.

Muntliga källor

- Telefonintervju med Lennart Crusner, 2006-05-15.
Telefonintervju med Bo Nilson, 2006-05-21.
Telefonintervju med Björn Hellberg, 2006-05-22.